

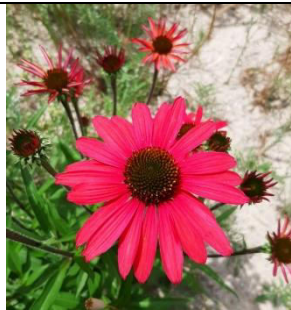
NA VLASTNÍM PÍSEČKU ANEB SUCHOMILNÉ ROSTLINY V BOTANICKÉ ZAHRADĚ

Xerofyty jsou rostliny přizpůsobené fyziologickými a morfologickými vlastnostmi růstu a rozmnožování pro obývání **suchých stanovišť**, takže jim **nevadí občasný nebo trvalý vodní stres**. Přizpůsobení bývá velmi různé, například **snížené listové plochy, bezlistost, , výkonný kořenový systém**, růstová periodicitu unikající obdobím sucha.

Jsou to tedy rostliny, kterým vyhovují slunná místa a zároveň jsou nenáročné na závlahu. Říká se jim také **xerothermní, často jsou i mrazuvzdorné..** Patří mezi ně i **kaktusy a nejrůznější sukulenty** – ty ale představují extrém. Pro běžné pěstitele je nezbytné, aby je mohli v českém klimatu pěstovat i ve volné půdě a nepotřebovali je na zimu přemísťovat do chráněných prostor nebo složitě zazimovávat.)

Mezi snadno pěstovatelné suchomilné rostliny, kterým stačí jen minimum vody, patří např. **kručinka, pelyněk, hvozdíky, dobromysl, yzop**. K odolným, ale všeobecně známým trvalkám odolávajícím suchu se řadí i nejrůznější okrasné rostliny **rozchodníky a netřesky**, ale také **třapatka nachová, juka či nejrůznější zahradní řebříčky**. Z dřevin jsou to např. **tamaryšek, čilimník, janovec, akát nebo hlošina**. Na vláhu naprosto nenáročné druhy se vyskytují i mezi **letničkami**. Náleží k nim například **kosmatec, šrucha, lokanka, pestrovka nebo sluncovka kalifornská**. Nepostradatelné jsou i **trávy**, konkrétně **kostravy, kavyl**.

Mnoho z těchto rostlin najdeme i v botanické zahradě.

TŘAPATKOVKA NACHOVÁ (*Echinacea purpurea*)

(od řeckého slova *echinos*, ježek)

Vytrvalá bylina.

Výška: 1m

Říše: rostliny (*Plantae*)

Podříše: cévnaté rostliny (*Tracheophyta*)

Oddělení: krytosemenné (*Magnoliophyta*)

Třída: vyšší dvouděložné (*Rosopsida*)

Řád: hvězdnicotvaré (*Asterales*)

Čeleď: hvězdnicovité (*Asteraceae*)

Rod: třapatkovka (*Echinacea*)

Výskyt: Původem ze Severní Ameriky. V České republice není ve volné přírodě rozšířena.

Význam:

- **léčitelství/lékařství** – stimuluje imunitní systém (nachlazení, infekce dýchacích cest atd.) Dnes se účinky zpochybňují.
- **Okrasná rostlina**
- **Vyhledávaná motýly**

Zajímavosti

- Pro Evropu ji objevil obchodník s léky Joseph Meyer, dozvěděl se o ní **od préríjních indiánů**, kteří jí říkali *icahpea* a léčili tak např. rány i hadí uštknutí

- Je nazývána různě: **indiánské slunce i červená slunečnice**.

- Rod *Echinacea* byl oddělen od rodu *Rudbeckia* a po nějaký čas nesly oba rody stejné české jméno **třapatka**.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Net%C5%99esk_st%C5%99e%C5%A1n%C3%AD

<https://living.iprima.cz/zahrada/sucho-zahrada-suchomilne-rostliny-malo-vody>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Xerofyty>

Zajímavost:

Hvozdík písečný český, stejně jako NPP Kleneč, byly zahrnuty do celoevropského systému ochrany přírody Natura 2000.

Pod záštitou Ministerstva životního prostředí realizuje Agentura ochrany přírody a krajiny ČR záchranný program pro hvozdík písečný český. Pečuje se o celou NPP Kleneč (ochrana před nepůvodními druhy, sečení, rozrušování písčiny pro růst hvozdíku) a hvozdík je takzv. deštníkovým druhem – jeho ochrana zastrešuje ochranu dalších druhů v lokalitě.

Táborská botanická zahrada se zapojila do záchranného programu.

HVOZDÍK PÍSEČNÝ ČESKÝ (*Dianthus arenarius subsp. bohemicus*)

Dlouhověká, vytrvalá rostlina, endemický poddruh hvozdíku písečného. Kriticky ohrožená.

Výška: 8-15 cm

Říše: rostliny (*Plantae*)

Podříše: cévnaté rostliny (*Tracheophyta*)

Oddělení: krytosemenné (*Magnoliophyta*)

Třída: vyšší dvouděložné (*Rosopsida*)

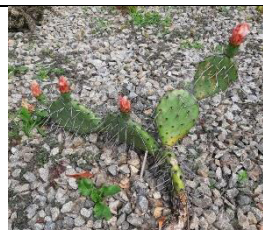
Řád: hvozdíkotvaré (*Caryophyllales*)

Čeleď: hvozdíkovité (*Caryophyllaceae*)

Rod: hvozdík (*Dianthus*)

Druh: *Dianthus arenarius*

Výskyt: **Jediné místo na světě** je u obce Kleneč v Národní přírodní památce Kleneč v Českém středohoří nedaleko hory Říp. Mízí přírodní podmínky, ve kterých roste – např. písčiny se mění v louky a lesy, mění se i způsob hospodaření, např. už nejsou místa spásána dobyt看em. Tobolky hvozdíku jsou napadány škůdci (brouk klikoroh *Hypera arator* z čeledi nosatcovití (*Curculionidae*))

Kvete žlutými, oranžovými nebo červenými květy

Olej ze semen;

Plod se konzumuje syrový, všelijak upravovaný; v podobě džusů; alkoholických nápojů; džemů, vyrábí se i alkohol.

Ploty, větrolamy a antierozní rostliny (Severní Afrika).

https://cs.wikipedia.org/wiki/Opuncie_mexick%C3%A1

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Opuncie>

OPUNCIE MEXICKÁ

(*Opuntia ficus-indica*), česky též **nopál obecný**.

2 formy. *O. ficus-indica* f. *amyclaea* je s trny, f. *inermis* je beztrnná

S cíleným pěstováním se začalo asi před 8 000 až 9 000 lety v centrálním Mexiku.

Říše: rostliny (*Plantae*)

Podříše: cévnaté rostliny (*Tracheophyta*)

Oddělení: krytosemenné (*Magnoliophyta*)

Třída: vyšší dvouděložné (*Rosopsida*)

Řád: hvozdíkotvaré (*Caryophyllales*)

Čeleď: kaktusovité (*Cactaceae*)

Rod: opuncie (*Opuntia*)

Výskyt: Různé druhy opuncii – od Kanady po Ohňovou zem. Asi 300 druhů.

Využití: např.

Píce – nejčastěji stonky z průřezů, nebo celé rostliny - beztrnná forma **Barvivo** – karmín, neboli košenila – tedy červené barvivo, které vzniká především z červce nopálového (*Dactylopius coccus*), parazitujícího na stoncích.

Mouka – ze sušené mleté opuncie se peče *nopálový chleba*, vhodný při dietách

Zajímavosti:

u nás je pěstována jako okrasná rostlina.

Večer voní, aby přilákala opylující hmyz. Speciální druhy drobných můr z čeledi skvrnovníčkovití (*Prodoxidae*), které jsou známé jako **můry jukové** (*Yucca Moths*). Protože u nás tyto můry nežijí, nedochází k opylení a tedy ani dozrání plodů juky.

JUKA VLÁKNITÁ

(*Yucca filamentosa*)

Říše: rostliny (*Plantae*)

Podříše: cévnaté rostliny (*Tracheophyta*)

Oddělení: krytosemenné (*Magnoliophyta*)

Třída: jednoděložné (*Liliopsida*)

Řád: chřestotvaré (*Asparagales*)

Čeleď: chřestovité (*Asparagaceae*)

Rod: juka (*Yucca*)

Výskyt: původní z jihovýchodu USA.

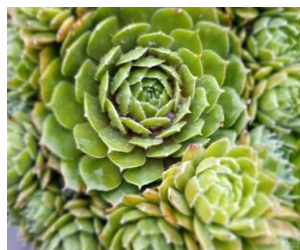
Využití: Američtí indiáni ji využívali celou:

Květy a plody – potrava -syrové i vařené, mouka

Listy – košíky. Z vláken listů – splétali košíky, rohože, obuv

„Mýdlo“ – uvádí se listy nebo podzemní části.

<https://www.zahrada-centrum.cz/clanky/62-indianska-tajemstvi-juky-vlaknite>

Zajímavosti: dříve ochrana střechy, protože se věřilo, že chrání domy před bleskem. Císař Karel Veliký (9. století – Franská

říše) údajně vydal příkaz, že se má netřesk střešní sázet na všechny střechy.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Net%C5%99esk_st%C5%99e%C5%A1n%C3%AD

NETŘESK STŘEŠNÍ

(*Sempervivum tectorum*)

Sukulentní trvalka. s různými přízemními, dužnatými listy, vytváří husté porosty.

Výška: v květu může mít až 60 cm.. Po odkvětu mateřská růžice odumírá, ale neustále se tvoří nové a nové. Plně mrazuvzdorná trvalka Existuje v řadě různých kultivarů. .

Říše: rostliny (*Plantae*)

Podříše: cévnaté rostliny (*Tracheophyta*)

Oddělení: krytosemenné (*Magnoliophyta*)

Třída: vyšší dvouděložné (*Rosopsida*)

Řád: lomikamenotvaré (*Saxifragales*)

Čeleď: tlusticovité (*Crassulaceae*)

Rod: netřesk (*Sempervivum*)

Výskyt: původem z hor jižní Evropy-Pyreneje, Alpy.

Využití: dříve i v **léčitelství** – šťáva z listů např. proti zimnici. Dnes hlavní část **zelených střech**, které zlepšují ovzduší ve městech a izolují budovy .

V botanické zahradě je zelená střecha na voliérách handicapovaných zvířat. Plánuje se nad garážemi školy.